

observant

ONAFHANKELIJK WEEKBLAD UNIVERSITEIT MAASTRICHT _____ JAARGANG 46 / 4 SEPTEMBER 2025 / Nr 1

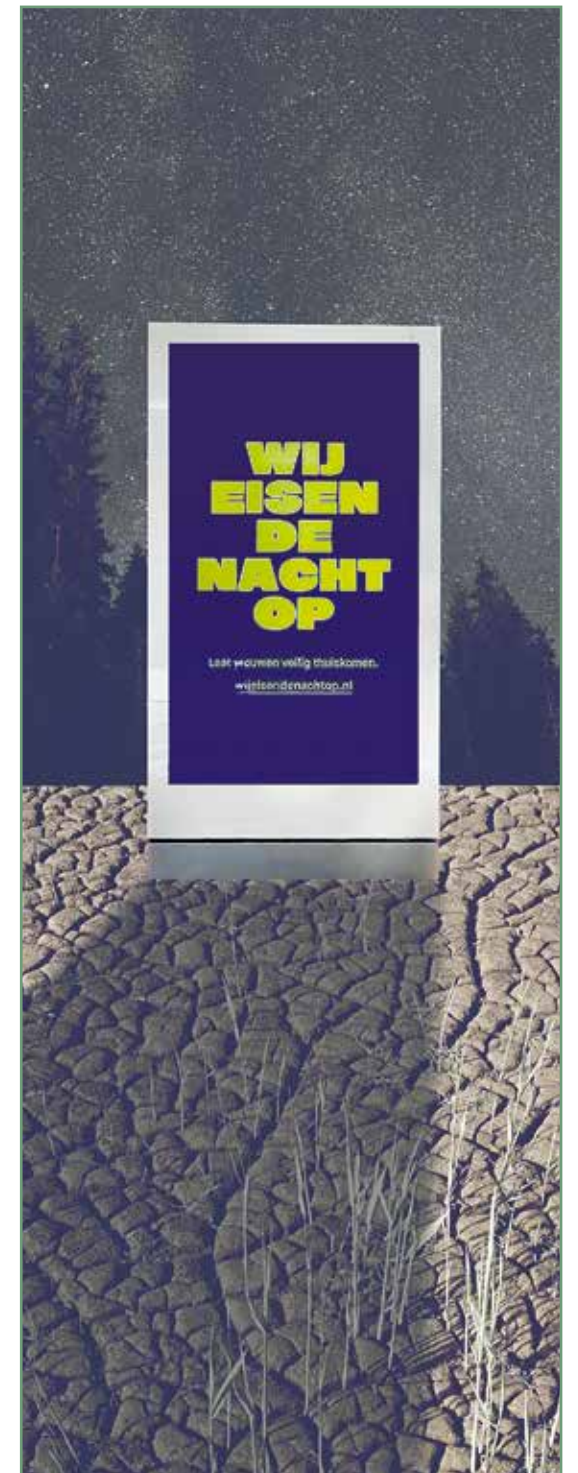
OEFENEN OP BALLONNEN
STUDENTENPRIJS VOOR WORKSHOP HOE
CHECK JE JE BORSTEN Pagina 3

HONGERSTAKING

Een passerende non roept: “Wat voor nut heeft het om drie dagen niet te eten en op je rug te liggen?” Niet iedereen had sympathie voor de drie hongerstakingende studenten die in 1993 in de kiosk op het Vrijthof demonstreerden tegen de afschaffing van de OV-kaart en de korting op de basisbeurs. **Lees onze nieuwe serie Terug in de teit. Pagina 2**

Foto: Nelis Tutkeij

OOK MAASTRICHTSE STUDENTES VOELEN ZICH NIET VEILIG ZODRA HET DONKER WORDT

Het meeste last hebben ze van dronken herendisputen, Vlamingen en “kinderen op fatbikes. Die roepen: ‘sletten’ of ‘wil je seks?’ Ze kunnen nog niet eens fatsoenlijk Engels” **Pagina 6-7**

redactioneel

Dit gaat dus niemand lezen

Drie koppen van onze website:

-De eerste echte levensbeschrijving van de patroonheilige van de stad, heel bijzonder

-Bij elke vermissing is de vraag: hoe ga je dat aanpakken? Daar liggen kansen

-Rechter geeft studenten gelijk in zaak rond vertraagd wooncomplex

“Wat vreselijk, waar waren we met ons hoofd? Dit gaat niemand lezen!”

Tijdens een discussiemiddag had ik iedereen gevraagd om de titels erbij te pakken van zijn of haar laatste zes artikelen. Een oefening in zelfvertrouwen, maar niet heus. “Om depressief van te raken”, roept een collega. Koppen zijn belangrijk, zeker op onze website, want als ze onaantrekkelijk zijn, leest niemand verder.

Op de redactie is het meestal haastwerk. Een minuut voordat het stuk naar de eindredacteur gaat, tikken we een zin erboven. Een opvallend citaat doet het altijd goed, maar soms blijft het bij “KOP KOP??”, in de hoop dat de collega een voorzetje doet.

Neem deze, van ondergetekende: *Pilot bij FPN: Nederlandse taalles als onderdeel van het curriculum*. Moet een afkorting als FPN, de faculteit psychologie en neurowetenschappen, er wel in? Waarom niet gewoon ‘psychologie’? “Dan gaan de neurowetenschappers huilen”, klinkt het tijdens de discussie. Maar FPN staat lelijk (net als SBE, UCM, et cetera) en nieuwe eerstejaars uit de binnenstad hebben geen idee. En pfff, *onderdeel van het curriculum*, oersaai. Uiteindelijk komt deze na vijf minuten brainstormen als beste uit de bus: *Primair bij psychologie: Nederlandse les in het derde jaar*. Een andere kop, toevallig weer over psychologie: *Raad FPN wil student kans bieden onderzoek te doen*. Al jaren reserveert de faculteit 10 duizend euro om een kansarme student te helpen. Het lukte nooit om het geld daadwerkelijk te gebruiken, maar nu lijkt er schot in de zaak in de vorm van een betaald student-assistentchap. *FPN gaat eindelijk 10 duizend euro uitgeven aan studentonderzoek*, roept een collega. “Dat is een mooie, want het woordje ‘eindelijk’ is belangrijk.” Maar tegelijkertijd: wat is in godsnaam ‘studentonderzoek’? Dan maar: *Kansarme student krijgt geld van FPN?* Afgeschoten, te sensationeel.

Schrijven is een vak, koppen maken ook. We gaan er voortaan beter op letten en de tijd nemen. Overigens deed deze kop het dan weer wonderbaarlijk goed: *Heerlen, deze universiteit komt eraan*. Het artikel, van een paar maanden terug, over allerlei onderwijs- en onderzoeksontwikkelingen van de UM in Heerlen, was boeiend, maar geen hit of rel. En tóch belandde het in de top vijf van best gelezen online verhalen van afgelopen academisch jaar. De kop maakt het verschil, concluderen we. Heel Heerlen heeft het vast gelezen.

Wendy Degens

De hoofdredacteur geeft een kijkje achter de schermen van de redactie

serie terug in de teit

Studenten in hongerstaking op Vrijthof: drie dagen op water en sigaretten

Hongerstakers in kiosk op het Vrijthof in 1993 Foto: Nelis Tutkey

1993

“Wat voor nut heeft het om drie dagen niet te eten en op je rug te liggen”, vraagt een non zich geërgerd af als ze de drie hongerstakers in de kiosk op het Vrijthof passeert. Een oudere mevrouw die tijdens de Tweede Wereldoorlog in het jappenkamp zat, is evenmin gecharmeerd van het ongeregeld zootje – hongerstakers én sympathisanten. Ze wenst hen vier jaar kamp toe, dan zullen ze pas echt ervaren wat honger is.

Het is begin mei 1993. Minister Jo Ritzen van Onderwijs heeft snode plannen, hij wil de OV-kaart afschaffen en de basisbeurs korten. In het hele land komen studenten in opstand tijdens de zogenoemde Woeste Wilde Weken. In Den Haag raken studenten tijdens de landelijke demonstratie slaags met de ME. In Maastricht, op het Vrijthof, gaat het er gemoedelijker aan toe. Op die enkele kritische passant na. De meeste mensen hebben sympathie voor de hongerstaking die door het inmiddels ter ziele Maastrichts Jongeren Platform (met daarin studentenbonden, studentenverenigingen, faculteitsverenigingen, vakbonden en politieke jongerenpartijen) bedacht is omdat een dergelijke actie veel publiciteit kan opleveren. Het is zover bekend de eerste hongerstaking door Maastrichtse studenten, pas in 2024 zou het weer zover komen. Dan is niet de eigen portemonnee maar de genocide in Gaza die studenten doet besluiten dit middel in te zetten.

Terug naar 1993, het Vrijthof. De krantenjongens delen vroeg in de ochtend gratis de *Volkskrant* en de *Limburger* uit, de ijscoman die iets verderop met zijn kraam staat, is niet bang dat zijn klanten wegblijven. Hij deelt blikjes Spa uit, een ligstoel en laat weten dat de drie hongerstakers - mochten ze de verleiding niet kunnen weerstaan - zoveel

ijs mogen eten als ze op kunnen. Het winkelend publiek roept af en toe een bemoedigend woord. 's Nachts is het tijd voor de zwerfers om een praatje te maken met de (in hun ogen) potentiële collega's. Intussen gaat de opbouw van de kermis, het is voorjaar, achter de kiosk gestaag door.

Na drie dagen komt er een einde aan het leven op water en sigaretten. Op donderdagavond, net voor de start van de fakkeltocht door de binnenstad, ook tegen de plannen van de weinig populaire minister Ritzen die jaren later collegevoorzitter aan de Universiteit Maastricht zal worden, werken de drie wat hapjes Chinees naar binnen. Het valt zwaar, laten ze *Observant* weten, maar de energie komt terug als er rond 22.00 uur zo'n driehonderd (de organisatie spreekt van vijfhonderd) demonstranten met brandende fakkels bij de kiosk staan.

“Wat voor nut heeft het om drie dagen niet te eten en op je rug te liggen”

De maandag erna staat er weer een demonstratie tegen Ritzen - hij bezoekt die dag een middelbare school in de stad - op het programma. Maar de noodzaak om te demonstren is even weg, de minister heeft in het weekend een akkoord gesloten met de NS, de OV-kaart blijft. Een van de hongerstakers, een student geneeskunde, heeft sowieso geen zin om steeds op te draven. Hij wil niet het gezicht van actievoerend Maastricht worden, laat hij weten.

Riki Janssen

Dit is een serie over 50 jaar UM.

Op 11 september 1975 gaf de Tweede Kamer het officiële startsein voor de Rijksuniversiteit Limburg in Maastricht. We duiken in onze eigen archieven: welke opzienbarende, grappige, belangrijke of wonderlijke nieuwsjes komen we tegen?

Ceremonie UM in teken van onderwijsinnovatie

Tegen Schoof, bezuinigingen en de oorlog in Gaza: opening academisch jaar gekenmerkt door protest, maar niet in Maastricht

Dansgezelschap O2 bracht maandagmiddag de nodige schwung in een verder rustig verlopen openingsceremonie in het Theater aan het Vrijthof, met onder andere toespraken over het onderwijs van de toekomst en de rol van AI daarin. Pro-Palestijnse demonstranten lieten zich in Maastricht niet zien, maar dat was elders wel anders.

Aan de Universiteit van Amsterdam werd het programma al snel afgebroken nadat enkele pro-Palestina-demonstranten weigerden het gebouw te verlaten, schrijft universiteitsblad *Folia*. De rector, die de honneurs waarnam omdat de collegevoorzitter een paar weken geleden plotseling opstapte, kon nog net zijn toespraak afmaken. Daarin stak hij studenten van Joodse komaf een hart onder de riem, omdat die zich afgelopen jaar volgens hem

minder thuis op de universiteit hebben gevoeld. “Jullie horen hier, dit is ook jullie thuis.”

Ook de opening bij de TU Eindhoven verliep onrustig. Minstens vier demonstranten zijn door politieagenten de zaal uitgesleept toen demissionair minister van Defensie Ruben Brekelmans daar sprak. Ze verhieven hun stem tegen het genocidale geweld van Israël in Gaza. In Enschede, bij de Universiteit Twente, werden demonstranten die protesteerden tegen de aanwezigheid van demissionair premier Dick Schoof de zaal uitgezet. Ze zijn boos vanwege het populisme, de bezuinigingen en de oorlog in Gaza waar het kabinet te weinig tegen zou doen, schrijft *U-Today*. Schoof toonde begrip, maar verdedigde ook de lijn van het kabinet, inclusief de bezuinigingen. “Politiek is een kwestie van het verdelen van schaarste.”

Overigens kwam de kritiek op het kabinet hier

niet alleen van demonstranten, de Twentse collegevoorzitter hield de minister-president voor dat bezuinigen op de wetenschap grote gevolgen heeft. “Als je denkt dat kennis duur is, moet je eens kijken wat domheid kost”, foeterde hij. Vorig jaar was het nog de Maastrichtse collegevoorzitter Rianne Letschert die tijdens de opening hard uithaalde naar Den Haag. In een vurig betoog verweet ze de politici toen “intellectuele luiheid”, “Haagse kleindenkerij” en een gebrek aan langetermijnvisie. Dit jaar hield ze het rustig en focuste ze vooral op de kernwaarden van de universiteit – open science, academische integriteit, academische vrijheid, en diversiteit, inclusiviteit en kansgelijkheid – en keek ze vooruit naar 2026 als de UM 50 jaar wordt.

CF/HOP

Rector Pamela Habibovic (links) en collegevoorzitter Rianne Letschert voorafgaand aan de ceremonie Foto: Joey Roberts

Studentenprijs 2025: borstkanker en zelfonderzoek

Heb jij deze maand je borsten al gecheckt?

Tot tranen geroerd loopt Jane De Raeve maandagmiddag tijdens de opening van het academisch jaar het podium van het Theater aan het Vrijthof op. Haar dochter, geneeskundestudent Laura De Raeve, heeft net samen met studiegenoot Eva De Groeve de Studentenprijs 2025 gewonnen voor Busted! waarmee ze borstkanker en het belang van zelfonderzoek onder de aandacht willen brengen. Moeder De Raeve neemt de prijs namens

hen in ontvangst, omdat de studenten voor hun studie in Australië en India zitten.

Ruim 70 procent van de borstkankerpatiënten ontdekt de tumor zelf. Toch checkt lang niet iedereen iedere maand de borsten op afwijkingen – een knobbeltje, een tepel die van kleur verandert, een raar plekje op de huid. Geïnspireerd door haar moeder, die zelf borstkanker heeft gehad en op de Instagrampagina over het project vertelt dat ze

goed behandeld kon worden omdat ze er dankzij zelfonderzoek vroeg bij was, besloot De Raeve met De Groeve workshops te geven over hoe je je borsten het beste kunt checken. Met behulp van ballonnen leren de deelnemers hoe ze de juiste bewegingen moeten maken. Het prijzengeld van duizend euro willen de studenten gebruiken om het aantal workshops uit te breiden.

CF

Leren navigeren

“

In Vlaanderen ligt het toelatingsexamen voor geneeskunde momenteel onder vuur door mogelijke fraude met ChatGPT. Van een deelnemer aan de toets vernam ik dat ze zag hoe sommigen inderdaad meerdere tabbladen hadden openstaan. De internettoegang was niet vergrendeld. Zelf beseft ze dat het computergeheugen elke handeling opslaat. Op dit moment onderzoeken experts een deel van de computers die werden gebruikt. Maar volgens de examencommissie ligt het slagingspercentage dit jaar uitzonderlijk hoog omdat ze het examen *bewust* makkelijker maakten, na het lage slagingspercentage van vorig jaar. Hoe comfortabel maak je de academische tocht? Collega's en ik mopperden een tijdje geleden dat het onderwijs soms te veel als een cruise is. Een vooraf uitgestippelde route, waarbij je naar je bestemming gebracht wordt. Er is entertainment, het eten wordt opgediend en bij problemen is er de klantenservice. Ons *Bildung*-ideaal—ja, we worden oud—lijkt meer op een jungletocht: vol obstakels die je karakter op de proef stellen en waarbij je het pad grotendeels zelf moet zoeken. Filosofe Susan Neiman stelt in haar boek *Waarom zou je volwassen worden?* dat volwassenwording ‘eerder een kwestie van moed dan van kennis’ is. Het vergt moed om je te weren tegen alle krachten die je proberen klein te houden of te verleiden. Anno 2025 verleidt kunstmatige intelligentie ons tot gemak en *shortcuts*. Onlangs was er een student die me interviewde en het gesprek nogal abrupt beëindigde om onder het halfuur te blijven. Ik begreep niet waarom, totdat achteraf bleek dat dit was om, zonder mijn toestemming, de transcriptie uit te besteden aan een gratis, online AI-tool. Vanaf dertig minuten moest ervoor worden betaald. Nochtans biedt de universiteit privacyvriendelijke transcriptietools aan. Voor de student was het zo evident om dit uit te besteden dat die hier niet over had nagedacht. Uiteraard moeten studenten de kans krijgen om te leren, ook van fouten. Daarna bleek een thesis een geval van AI-fraude te zijn; iets wat ik, om diverse redenen, niet meteen doorhad. Als docent leer ik navigeren in deze nieuwe werkelijkheid. Een recente studie in *The Lancet* toonde aan dat te veel leunen op AI, in dit geval bij diagnostiek bij colonoscopie, de vaardigheden van de artsen deed afnemen. Een cruise klinkt misschien aantrekkelijk, maar voor de collectieve gezondheid laat ik mijn *Bildung*-ideaal nog niet varen.

”

Katleen Gabriëls is universitair hoofddocent moraal- en techniekfilosofie

serie zing, vecht, huil, bid, werk en bewonder

Louis Urlings
(Milaan, Italië, 1968)

\ Pre-masterstudent
Arts and Culture

\ Burgerlijke staat:
samenwonend met Ellen

\ Woont in:
Gulpen

Foto: Joey Roberts

“

Ik laat soms een traantje om
wat ik niet meer kan, maar ben blij
met wat nog wel lukt

”

Ik ben een laatbloeiër. De eerste 21 jaar van mijn leven heb ik niks uitgevoerd, daarna kreeg ik de smaak te pakken en sindsdien heb ik altijd wel gestudeerd. Ik heb opleidingen in de gezondheidszorg, bedrijfskunde en informatica gedaan. Op de KMA, de Koninklijke Militaire Academie, heb ik de reserveofficiersopleiding gevolgd. Ik heb een paar jaar bij de ambulancedienst gewerkt, op de meldkamer, daar kwam ik steeds meer met ICT in aanraking en toen besloot ik het roer om te gooien. De rest van mijn carrière heb ik als consultant en manager in de informaticawereld gewerkt, de laatste jaren bij de NAVO in Brunssum, als CIO (chief information officer). En nu ga ik weer studeren, aan de Universiteit Maastricht, en mag ik daarover schrijven op de website van *Observant*.

Niet kapot te krijgen... mijn optimisme. In 2014 heb ik een tekenbeet opgelopen, aanvankelijk merkte ik daar weinig tot niks van. En toen was het te laat, ik bleek de ziekte van Lyme te hebben. Dat was heel pittig. Ik had moeite met praten, mijn geheugen was kapot, mijn concentratie weg. Ik had enorme hoofdpijn en gewrichtspijnen, moest kruipend op handen en voeten de trap op. Het heeft bijna negen jaar geduurd om enigszins te herstellen. Ik zit nu ongeveer op dertig procent Aan de buitenkant zie je niks aan me, maar mensen moesten eens weten hoe ik soms mijn dagen doorbreng. Ik moest stoppen met werken, viel in twee zwarte gaten. Het gezondheidsgat en het zingevingsgat. Werk is voor mij altijd belangrijk geweest, wat doe je als dat er niet meer is? Ik heb

wat kleine cursussen gedaan, zoals fotografie en horlogemaken, maar naarmate ik me beter ging voelen wilde ik het groter aanpakken. En wat is groter dan een masterstudie? Ik ben altijd iemand geweest die overal mogelijkheden in zag, het glas is halfvol.

Als ik vroeger uit mijn slaapkamerraam keek, zag ik... Ik ben geboren in Milaan, maar daar niet opgegroeid. Toen mijn ouders trouwden, in 1966, was het niet anders dan nu qua woningnood. Er was niks te krijgen in Limburg. Mijn vader kreeg een baan in Italië aangeboden, bij een Nederlands accountantskantoor en mijn ouders vertrokken. Toen kwam ik en werd al snel besloten dat ik toch maar in Nederland moest opgroeien. Tijdens mijn lagerschooltijd woonden we vlakbij het riviertje de Dommel, als ik een beetje onder een bepaalde hoek van het raam naar buiten keek, zag ik de weilanden en het water. Het was een fijne plek om op te groeien.

Ik vertel mijn moeder alles. Onze band is zich aan het ontwikkelen. Mijn vader is vier jaar geleden overleden, de laatste drie jaar van zijn leven zat hij, gekluisterd aan een rolstoel, in het verpleeghuis. In die periode hebben we meer van elkaar geleerd dan in de vijftig jaar ervoor. Die inhaalslag ben ik ook met mijn moeder aan het maken. Onze band wordt sterker en dieper, we praten nu pas over heel veel dingen, andere dingen dan alleen maar de waan van de dag.

Wat zou je nog eens over willen doen? Ik zou wel terug willen naar mijn lagerschooltijd. Er is mij vroeger heel duidelijk gemaakt wat er allemaal niet goed was, of wat niet kon. Achteraf bezien is dat allemaal onzin geweest. Ik wilde niet door bepaalde hoepeltjes springen, dat werd niet geaccepteerd en in mijn rapporten stond altijd het commentaar: 'Louis kan wel, maar wil niet'. Dat was heel demotiverend. Als ik terug kon gaan naar die tijd, zou ik mezelf vertellen wél door die hoepeltjes te springen om het allemaal wat makkelijker te maken en sneller op de plek te komen waar je eigenlijk wil zijn.

Mijn partner is goud waard. Meer dan goud. Ellen is heel nuchter, we zijn al 36 jaar bij elkaar, kinderen hebben we nooit gewild. Zij is de reden dat ik op mijn 21ste het licht zag en het beter wilde doen. Ik moest een stabiele basis zijn, een volwaardig partner. We hebben elkaar ontmoet bij het Rode Kruis, waar we allebei als vrijwilliger werkten. Vanaf het eerste moment klikte het tussen ons, met hoofdletters. En nog altijd zit het goed, ze zorgt voor me zonder morren en zonder knorren.

Als ik in de spiegel kijk... zie ik iemand die, voor mijn gevoel dan, op een aantrekkelijke manier ouder aan het worden is. Ik vergelijk mezelf soms met anderen en ben niet ontevreden. Ik heb goede genen, mijn vader zag er nog heel goed uit op latere leeftijd. Ik heb van huis uit ook altijd wel meegekregen om verzorgd de deur uit te gaan.

Wie vindt jou niet aardig? Ik kan behoorlijk strikt zijn in wat ik wil en niet wil en ik kan dat mensen goed duidelijk maken. Dat valt niet altijd goed, het wordt soms als onsympathiek ervaren, terwijl ik het juist niet sympathiek vind om een boodschap te brengen met heel veel omhaal van woorden. Wees duidelijk, houd mensen niet aan het lijntje. Daar kan niet iedereen tegen.

Ben je gelukkig? [Denkt even na]. Ja. Al moet ik soms een traantje laten om wat ik niet meer kan. Zo heb ik ooit een bergklimopleiding gedaan, maar ik zal geen berg meer opgaan. Fysieke inspanning is lastiger geworden, net als verre reizen. En als ik langere tijd in gezelschap ben, krijg ik te veel prikkels - dat wordt nog een uitdaging met de onderwijsgroepen. Maar ik ben blij met wat ik nog wel kan en ik geef niet op omdat ik nog altijd verbetering zie. Mijn levensloop heeft gekke bokkensprongen gemaakt, vijf jaar geleden had ik echt niet gedacht nu hier te zitten. Ik ben gestopt om al te ver vooruit te kijken.

Deborah Blekkenhorst

Louis houdt voor *Observant* een blog bij over zijn belevenissen als pre-masterstudent. Lees zijn verhaal op observantonline.nl.

Hier verschijnt wekelijks een portret van een student of medewerker

Hustinxprijs voor onderzoek naar AI op de werkvloer

Stiekem AI gebruiken op je werk?

“We zouden veel opener moeten zijn”

Welke invloed heeft AI op de verhoudingen op de werkvloer? Tijdens de opening van het academisch jaar, afgelopen maandag, ontving wetenschapper Roman Briker de Hustinxprijs voor zijn onderzoek hiernaar.

Uit studies blijkt dat mensen AI steeds meer als collega zien. Voor de gelegenheid vroeg Observant ChatGPT om een afbeelding bij dit stuk te genereren

Van hulp bij het schrijven – of nakijken – van essays, het doorspitten van stapels papers of sollicitatiebrieven tot relatieadvies: AI is tegenwoordig overal aanwezig, op het werk, de studie en thuis. Hoe verandert dat ons gedrag? “Het onderzoeksveld ont-ploft momenteel”, vertelt de Moldavisch-Duitse Roman Briker, universitair docent aan de School of Business and Economics (SBE) met een achtergrond in de psychologie. “Veel onderzoekers kijken vooral naar de manier waarop mensen AI gebruiken in hun eigen werk of leven. Ik ben juist geïnteresseerd in wat het doet met een groep, hoe het sociale interacties verandert. Daar is nog maar weinig over bekend.”

Iets dat bijvoorbeeld vaak over het hoofd wordt gezien, zegt Briker, is de invloed van collega's op iemands houding ten opzichte van AI, bijvoorbeeld als het gaat om het gebruik van ChatGPT of andere AI-toepassingen tijdens het werk. “Als je merkt dat een collega daar vertrouwen in heeft, ben je zelf ook meer geneigd om dat te hebben. Zeker als dat een collega is die

je aardig, slim of behulpzaam vindt. Het effect is juist minder of verdwijnt zelfs als je diegene niet mag. Oftewel: onze houding hangt niet alleen af van hoe goed AI zelf functioneert, maar ook van de sociale context.”

Een andere vraag waarmee Briker zich bezighoudt: hoe verandert de hiërarchie en dynamiek op de werkvloer als een AI-systeem je baas is? “Dus een computer die instructies geeft, die prestaties beoordeelt, aan wie je om feedback kunt vragen. Of een stap verder: die bepaalt wie er aangenomen of ontslagen wordt, of hoeveel iemand verdient.” Dat klinkt veel mensen wellicht futuristisch of zelfs dystopisch in de oren, beaamt Briker. “Maar ook zulke toepassingen moet je nu al onderzoeken. Je moet proberen te

“Onze houding hangt niet alleen af van hoe goed AI zelf functioneert, maar ook van de sociale context”

voorspellen welke kant het opgaat. Anders loop je achter de feiten aan. Dat doe je in de academie sowieso al – er zit vaak jaren tussen de start van een studie en publicatie – en dat merk je zeker in dit gebied waar de ontwikkelingen razendsnel gaan.”

Relatie ontwikkelen

Zo bezit AI inmiddels ‘eigenschappen’ waarvan onderzoekers tien jaar geleden dachten dat het niet mogelijk zou zijn, zegt Briker. “Bijvoorbeeld creativiteit. AI-modellen kunnen tegenwoordig mooie gedichten en interessante verhalen schrijven, die mensen bij blinde tests origineler vinden dan ‘echte’ stukken.” Ook AI als ‘therapeut’ is enorm in opkomst: apps of robots die gebruikers gezelschap houden door een praatje te maken, of hen ondersteunen en advies geven, bijvoorbeeld over relatieproblemen. “Dat is momenteel zelfs de meeste gebruikte toepassing van AI. Wat daarbij helpt is dat ontwikkelaars zulke systemen steeds meer menselijke trekjes geven: robots die als echte mensen bewegen, of een computerstem die korte pauzes neemt, lacht en interrumpeert.”

We gaan AI-systemen steeds minder als een machine zien en steeds meer als collega, vriend, coach of leider, ziet Briker. “En die nieuwe rol accepteren we ook. Steeds meer mensen werken er echt mee samen, ontwikkelen er een relatie mee. Dat is een groot verschil met oudere technologie. Met je Firefox-browser ontwikkelde je niet zo'n band.”

Angst

Het maakt dat ook die AI-baas geen pure toekomstmuziek meer is. “Er bestaan al bedrijven die publiekelijk claimen dat ze bestuurd worden door AI, maar dat zijn vooralsnog uitzonderingen.” Wat veel vaker voorkomt is wat Briker “schaduw-AI” noemt: bedrijven die het in bepaalde vormen al toepassen, bijvoorbeeld voor HR-taken als het beoordelen van sollicitatiebrieven, maar dat niet aan de grote klok hangen. “Uit angst voor negatieve reacties. Want hoewel we van onszelf vaak vinden dat we AI op de juiste manier gebruiken, denken we over anderen die het doen vooral dat ze lui zijn of fouten van AI over het hoofd zien.”

Op de werkvloer speelt hetzelfde. “Minstens de helft zwijgt tegen collega's over gebruik van AI of liegt erover. Misschien vrezen ze voor hun baan, want stel dat de baas denkt dat een computer ook hun werk kan doen.”

Productiever

Terwijl die vrees helemaal niet terecht hoeft te zijn, meent Briker. “Uiteindelijk zie ik AI als een krachtige tool die je in je werk gebruikt,

niet iets dat jou vervangt. Eentje die je nieuwe ideeën kan geven, als een soort sparringpartner, en die je kan helpen met de saaie klusjes. Uit onderzoek blijkt geregeld dat mensen die AI op deze manier gebruiken veel productiever zijn.”

Wat Briker betreft moeten bedrijven daarom met betere AI-richtlijnen komen voor hun medewerkers. “Zodat zij weten: wat vindt mijn baas oké? En wat mag allemaal, ook juridisch gezien? Daar zijn vaak twijfels over. Ik ben voorstander van meer openheid: laat werknemers experimenteren. De geest is toch al uit de fles, anders gaan ze het wel stiekem doen.”

Bovendien leren ze dan ook hoe ze het niet moeten gebruiken. “AI is niet altijd 100 procent accuraat en kan ook bevooroordeeld zijn, waardoor je bijvoorbeeld discriminerende algoritmes krijgt bij sollicitatieprocedures. Maar als je het verstandig en voorzichtig gebruikt, kan AI juist veel objectiever zijn dan een bevooroordeelde, racistische of seksistische baas.”

Dennis Vaendel

Roman Briker

Hustinxprijs

De Hustinxprijs voor de Wetenschap – een geldbedrag van 15 duizend euro, jaarlijks tijdens de opening academisch jaar uitgereikt door de Hustinxstichting (voorheen Edmond Hustinxstichting) – is bedoeld om “de betekenis van de wetenschap voor de praktijk te onderstrepen” en om het belang van de Universiteit Maastricht voor Limburg “te accentueren”. Faculteiten mogen de prijs om en om uitreiken, dit jaar is het de beurt aan de School of Business and Economics.

Hoe veilig voelen Maastrichtse studenten zich 's nachts op straat?

“IK ‘JAAAG’ ONAANGENAME TYPES WEG MET EEN NORSE BLIK”

“Dat had ik kunnen zijn, of een vriendin van me of mijn zusje.” Ook onder Maastrichtse studenten hakt het nieuws erin over de zeventienjarige Lisa, die 20 augustus werd vermoord toen ze na een avond stappen in Amsterdam op de fiets naar huis ging. De campagne ‘Wij eisen de nacht op’ wil dat vrouwen voortaan veilig over straat kunnen. Hoe gaat dat nu in Maastricht? Met welk gevoel gaan vrouwen 's avonds de straat op? En welke maatregelen nemen ze?

Tekst: Peter Doorakkers, Cleo Freriks, Riki Janssen **Foto:** Observant

“Toen ik vijftien was liet een man zijn piemel zien. Ik bevroor”

Ja, ze weten van de moord op Lisa. Ze hebben er geen woorden voor. Lisa is het zoveelste vrouwelijke slachtoffer van mannelijk geweld. “Kan de overheid

niet meer doen om dit te voorkomen? Hoe moeilijk dat ook is?” Ze komen uit Tsjechië en Peru, de twee student-assistenten (en vriendinnen) die maandag, de eerste dag van de facultaire introductie even op een bankje in de tuin van de faculteit of Arts and Social Sciences zitten. Nicole Králová komt uit Praag, woont al vier jaar in Maastricht en begint volgende week aan haar master European Studies. Ana Lucia Zumarán Valancia komt uit Lima, woont hier ook al vier jaar en heeft net haar bachelor Global Studies afgerond.

Norse blik

Ze hebben allebei een kamer in het centrum van de stad, een paar straten van elkaar vandaan. En jazeker, seksueel getinte opmerkingen, gebaren, fluiten, achtervolgen, roepen; ze maken het mee. Al is het in hun thuissteden vele malen erger. “In Praag had ik er veel meer last van. Toen ik vijftien was liet een man zijn

piemel zien. Ik bevroor. Als je jonger bent, verstijf je eerder, denk ik. Nu ‘jaag’ ik onaangename types weg met een norske blik”, zegt Králová met een brede glimlach. Zodra het donker wordt, houden ze uit voorzorg hun sleutels in de hand (om in geval van nood mee te meppen) en “staan ze klaar om hard weg te rennen”, legt Zumarán Valancia uit. Ooit kon ze haar huissleutels niet snel genoeg vinden en vroeg een man aan de overkant van de straat of hij kon helpen. Ze voelde dat het niet pluis was en kon nog net op tijd de deur voor hem dicht gooien.

Králová volgde in Praag een zelfverdedigingscursus. “Het ging veelal om preventie: sluit je bij onraad aan bij een groepje vrouwen, ga bij een moeder met kind staan, roep de hulp van de buschauffeur in, die mag passagiers weigeren. En als het mis gaat, moet je één keer hard slaan met je sleutels, keihard schreeuwen en wegrennen.”

De twee sturen appjes naar vrienden als ze alleen naar huis vertrekken, en wordt het onaangenaam op straat dan bellen ze met een vriend(in). De meest unheimische plekken in Maastricht? Het centraal station, klinkt het in koor. “Daar wil je niet zijn zodra het donker is. Er lopen altijd vreemde types rond. Alle maak kans opkels zijn 's avonds gesloten, net als de informatiebalie, wie komt dan helpen als je in nood zit?” De omgeving van de Wilhelminabrug - “met coffeeshops en dealers” - scoort ook hoog. Net als de Markt. “Niet in de cafés, maar zodra je buiten komt is het *creepy*.”

“Wil je seks?”

Het meeste last hebben ze van dronken heren-

disputen, Vlamingen en “kinderen op fatbikes. Die roepen: ‘sletten’ of ‘wil je seks?’ Ze kunnen nog niet eens fatsoenlijk Engels. Ze roepen het in het Nederlands, ik ben blij dat ik dat niet alles goed versta, ik denk dan maar dat ze iets leuks zeggen over mijn haar”, grinnikt Králová.

Nog een laatste punt: toen onlangs een kerel zich aan Králová opdrong en vroeg of ze seks wilde, brachten mannelijke vrienden haar naar huis en bleven nog even. “Gebeurt dit vaak? Let je altijd op, wilden ze weten. Ja, zei ik. Op dat moment realiseerde ik me pas dat dit ook echt zo is. Ik let nu zelfs op of er niets in mijn drankje wordt gegooid. Het zou goed zijn als mensen elkaar helpen, dat we allemaal alert op dit soort zaken zijn en laten zien dat we het niet accepteren.”

Superveilig

Aan de overkant van de Maas in Randwyck zit een groepje geneeskundestudenten in de zon (ze willen liever niet met hun naam in de krant). Voelen ze zich veilig als ze 's nachts door Maastricht fietsen? “Superveilig”, klinkt het uit twee monden. Een derde twijfelt. Zij werd al eens bespuugd en nageroepen. “Al is er daarna - het is zo'n 1,5 jaar geleden - niets meer gebeurd, dus misschien is het nu beter. Of ben ik gewoon niet meer zo vaak 's nachts op straat nu ik coschappen loop.” De andere

Ze woont in een dorp vlakbij Maastricht, fietst nooit 's nachts. “Na het uitgaan vraag ik of mijn ouders me op kunnen halen, of ik ga gewoon niet”

Het meeste last hebben ze van dronken herendisputen, Vlamingen en “kinderen op fatbikes. Die roepen ‘sletten’ of ‘wil je seks?’ Ze kunnen nog niet eens fatsoenlijk Engels”

“Als het mis gaat, moet je één keer hard slaan met je sleutels, keihard schreeuwen en wegrennen”

twee masterstudenten hebben, net als twee tweedejaars, nooit iets meegemaakt hier. “Ik kom uit Rotterdam, daar is het veel erger”, klinkt het. Wat Maastricht volgens hen veiliger maakt? Niet zo groot (dus nooit ver fietsen), relatief veel verlichting (“Ik hoef maar een klein stukje door het donker”) en relatief veel politie op straat (“vooral in het uitgaansgebied”).

Gaan ze dan zorgeloos de nacht in? Dat toch niet. Sterker, ze blijken nu te zover nadenken een waslijst aan voorzorgsmaatregelen te nemen. “Ik fiets ’s

nachts altijd sneller, let beter op, heb maximaal één oortje in zodat ik hoor wat er gebeurt. En ik deel permanent mijn locatie via mijn telefoon met een paar mensen, dus er is altijd

iemand die weet waar ik ben”, zegt een van de masterstudenten. Een van de tweedejaars, die in een dorp vlakbij Maastricht woont, fietst nooit ’s nachts. “Na het uitgaan vraag ik of mijn ouders me op kunnen halen, of ik ga gewoon niet.”

“App je als je thuis bent?”

Meer tips vliegen over en weer: voiceberichten versturen zodat het lijkt alsof je belt én het wordt opgenomen als er iets gebeurt, sleutels in je hand, samen fietsen en - klinkt het lachend in koor - “altijd even appen als je thuis bent”. Maar eigenlijk werkt dat voor geen meter, merkt de Rotterdamse student op. “Ik

vergeet het 90 procent van de tijd.” Instemmend geknik, maar niet bij die ene die een keer belaagd werd. “Dan ga ik je stalken, ik bel en app net zo lang totdat ik iets hoor.”

Binnen, bij de ingang van het gebouw aan de Universiteitssingel 40, zit tweedejaars psychologie Floor Peters aan een tafeltje. Het nieuws over de moord op Lisa hakt er wel in, vertelt ze. “We hebben het er in mijn vriendengroep veel over. Het komt dichtbij – dat had ik kunnen zijn, of een vriendin of mijn zusje.”

Achtervolgd

In haar vriendengroep is de afspraak dat ze elkaar bellen (dan ben je minder alleen) als er iemand ’s avonds laat over straat moet. Zelf mijdt ze na zonsondergang onverlichte wegen en steegjes. “Ik voel me niet altijd veilig, kijk twee keer over mijn schouder en trek na het uitgaan een lange trui of jas aan om mijn uitgaanskleding te bedekken.” Of ze concreet iets meegemaakt heeft? “Ik heb weleens het gevoel gehad dat ik achtervolgd werd, dat ik dacht: die man loopt wel erg ver mee. Dat was heftig.” En het treurige is: “Het is bijna normaal geworden.”

“Ik fiets ’s nachts altijd sneller, let beter op, heb maximaal één oortje in zodat ik hoor wat er gebeurt. En ik deel permanent mijn locatie via mijn telefoon met een paar mensen, dus er is altijd iemand die weet waar ik ben”

Meldpunt seksuele straatintimidatie

Om de actie ‘Wij eisen de nacht op’ te ondersteunen, gingen mensen afgelopen weekend in een aantal Nederlandse steden de straat op. Tijdens het protest in Maastricht werden deelnemers beledigd en (seksueel) geïntimideerd. Actiegroep Dolle Mina’s Limburg roept op Instagram op om ongewenst gedrag te melden bij het online meldpunt seksuele straatintimidatie van de gemeente Maastricht.

Sinds februari is het meldpunt te vinden op de site van de gemeente. Wie ongewenst seksueel gedrag meemaakt, van nafluiten en ongewenst aanraken tot sissen, fluiten en de doorgang blokkeren, kan informatie achterlaten met datum, tijdstip en locatie en het soort straatintimidatie. Het stadsbestuur wil hiermee een duidelijk beeld krijgen van de omvang en eventuele hotspots. Daarmee wil men gerichter maatregelen nemen, zoals betere straatverlichting en het snoeien van bosjes.

Het meldpunt, vooralsnog alleen in het Nederlands – aan een Engelse variant wordt gewerkt – is onderdeel van het gemeentelijk programma ‘aanpak seksuele straatintimidatie’.

Uit de Veiligheidsmonitor 2023 – een tweejaarlijks terugkerend onderzoek onder de Nederlandse bevolking vanaf 15 jaar, in opdracht van het ministerie van Justitie en het Centraal Bureau voor de Statistiek – blijkt dat 21 procent van de deelnemende Maastrichtenaars vooral te maken heeft gehad met belediging, gevolgd door nafluiten en seksuele opmerkingen. Verder blijkt dat straatintimidatie het vaakst voorkomt in en rond het centrum. Volgens de deelnemers vindt het even vaak plaats overdag als ’s avonds. Een kleiner deel maakt straatintimidatie mee in de nacht. **WD**

www.gemeentemaastricht.nl/seksuele-intimidatie

Verenigingen: ‘Fiets nooit alleen naar huis’

Hoe gaan de Maastrichtse studentenverenigingen om met leden die ’s avonds of ’s nachts naar huis gaan? “Bij ons is de richtlijn dat niemand alleen fietst, maar dat leden altijd in groepjes vertrekken”, zegt Joost Mol, voorzitter van Circumflex. Bij die vereniging is er nog steeds veel aandacht voor de verdwijning van Tanja Groen – de eerstejaars student die in de nacht van 31 augustus 1993 nooit op haar studentenkamer in Gronsveld aankwam toen ze een feestje van Circumflex verliet. “Daar staan we niet alleen tijdens de introductie van nieuwe leden nadrukkelijk bij stil, maar ook op andere momenten. Het maakt leden bewust dat ze goed op elkaar moeten letten. Je kunt beter te vaak aanbieden om mee naar huis te rijden dan een keer te weinig.”

Ook roeivereniging Saurus spoort leden aan niet alleen te fietsen, zegt voorzitter Joep Eijkens. “Bij borrels en feesten staat er sowieso altijd iemand bij de deur om geluidsoverlast tegen te gaan. Diegene spreekt vaak ook mensen aan die toch alleen willen vertrekken.” Als enige van de vier grote verenigingen heeft Saurus een sociëteit die een flink stuk buiten het centrum ligt – naast de botenloods aan de noordkant van de stad – waardoor de meer dan vierhonderd leden na een training of feestje over een lange, vrij afgelegen weg moeten fietsen. “Als er meldingen binnenkomen van opvallende of verdachte figuren langs de route, dan wordt dit bijvoorbeeld ook altijd in de groepschat voor leden gedeeld”, zegt Eijkens. “Soms vragen we ook de politie om een extra patrouille uit te voeren – we hebben goed contact met de wijk- en studentagent.”

Van leden hoort het bestuur “niet heel veel” over onveilige situaties. “In elk geval niet over grote incidenten of leden die zich structureel onveilig voelen. Wel wordt er bijvoorbeeld soms iemand nageroepen, maar dat heeft niet per se met onze afgelegen locatie te maken – dat gebeurt ook gewoon in het centrum.” **DV**

‘Hier ben je een echte teamspeler’

Jort Merken is een teamspeler. Als specialist arbeid en gezondheid bij UWW is hij, in de multidisciplinaire ploeg van het Sociaal Medisch Centrum dat onder het kantoor Heerlen valt, helemaal op zijn plek. ‘Wie beweert dat het beroep van specialist arbeid en gezondheid saai is, nodig ik graag een weekje uit. Geen dag is dezelfde.’

Het postcodegebied Kerkrade, Landgraaf en Brunssum kent een uiterst gevarieerde cliëntenpopulatie, vertelt specialist arbeid en gezondheid Jort Merken. Dagelijks ziet hij in Zuid-Limburg een ‘dwarsdoorsnee van de Nederlandse bevolking’ in zijn spreekkamer. ‘Van 18 tot 67 jaar en met de meest uiteenlopende problematiek’, vertelt hij. ‘Van kanker en drugsverslaving tot hersenbloedingen en psychische problemen. Of ernstige letselschade, iemand die beide dijbenen heeft gebroken. Altijd probeer je, met je team én de cliënt, te onderzoeken of je iemand aan de hand van werk weer kunt laten deelnemen aan de samenleving.’

Maar eerst: hoe komt een Belgische arts die ook nog eens 13 jaar in de Vlaamse gemeenten Tongeren en Genk twee kledingzaken bestierde, terecht bij UWW in Nederland? Jort: ‘Ik studeerde, net over de grens, geneeskunde in Maastricht. Cardiologie werd mijn specialisatie, maar gaandeweg mijn coschappen realiseerde ik me dat uitsluitend het ‘hart’ niet mijn bestemming was. Soms was ik 80 uur per week in touw. Van een balans tussen werk en privé was geen sprake.’

Via een jobcoach kwam hij in aanraking met het beroep van specialist arbeid en gezondheid. Net als velen anderen, vakbroeders en leken, had Jort daar bepaald een vooroordeel over. ‘Een arts die eenzaam in een stoffige omgeving de hele dag in zijn kamer meters dikke dossiers zit te beoordelen. Het imago van de bedaagde ambtenaar. Geen dynamiek, geen interactie met mensen. Dacht ik.’

Maar toen hij zich de eerste dag bij zijn nieuwe werkgever UWW meldde (hij had zijn modewinkels vaarwel gezegd) bleek de werkelijkheid anders dan gedacht. ‘Ik werd geweldig opgevangen door mijn opleider en kon de eerste week volop meekijken in de keuken. Dat heeft mijn blik op het vak van specialist arbeid en gezondheid blijvend veranderd. Bijvoorbeeld door de samenwerking in een multidisciplinair team met een arbeidsdeskundige, medisch secretaresse, arts, psycholoog en sociaal-medisch verpleegkundige.

‘In dit vak zijn je werkzame bestaan en je privéleven volstrekt in balans’

‘Ik ben een echte teamspeler en houd enorm van het groepsgevoel. Gelukkig lachen we ook wat af, de onderlinge band is zeer hecht. Maar belangrijker: door zo’n gezamenlijke aanpak ploeg komt de cliënt volledig tot zijn recht. In tegenstelling tot de onderbezette gezondheidszorg waarin tijd ontbreekt en de patiënt vaak noodgedwongen een nummer is. Bij ons voelt hij zich gehoord en serieus genomen. En wij kunnen veel meer maatwerk leveren. Door onze contacten met de gemeente, andere instanties en ook UWW Werkbedrijf.’

Jort maakt deel uit van het Sociaal Medisch Centrum, dat valt onder het kantoor dat de locaties Kerkrade, Landgraaf en Brunssum bestrijkt. Hij ziet toe op de uitvoering van de Ziektewet en de WIA. Dagelijks behandelt hij tenminste vier dossiers van

cliënten - op rustige dagen kan dat oplopen tot zeven afspraken. Jort: ‘We hebben een zeer bekwame medisch secretaresse die heel veel voorbereid. Dat scheelt tijd en komt de cliënt ten goede.’

Mist hij niet het curatieve aspect van zijn collega-artsen die werkzaam zijn in het ziekenhuis? ‘Nee’, zegt hij beslist. ‘Je bent hier ook bezig met genezing en welzijn. Misschien oogt het minder spectaculair, maar ook wij kunnen mensen heel blij maken. We hebben onlangs een pilot gehad waarbij we onderzoek verrichtten naar de hoogste categorie arbeidsongeschikten. Van de 20 mensen zijn er inmiddels 18 duurzaam aan het werk. Een score om trots op te zijn.’

Een ander, ‘uiterst prettig’ aspect van zijn professie is volgens Jort de grote mate van zelfstandigheid. ‘Natuurlijk, je wordt geacht je werk te doen, maar ik voer de regie over mijn eigen agenda. Bovendien zijn in dit vak je werkzame bestaan en je privéleven volstrekt in balans.’

Zijn regio, zegt hij, heeft te kampen met forse drugsproblematiek. ‘Waar drugs zijn, zijn criminaliteit en verslaving een groot probleem. Dat kan bij mensen leiden tot ernstige schuldenlasten. Mensen worden ziek, hebben geen geld meer en verliezen vaak hun werk.’

‘Ook hier speel je als specialist arbeid en gezondheid bij UWW een rol. Wij verwijzen mensen naar de juiste instanties en loketten. Die praktische en sociale rol vervul je ook nadrukkelijk. Wij hadden een ernstig verlaafde cliënt die dankzij een re-integratietraject zelf buddy voor verlaafden werd en inmiddels een reguliere kantoorbaan heeft. Dan zie je wat je kunt betekenen voor mensen. Echt, mijn werk geeft me grote voldoening.’

colofon

Redactie Wendy Degens (hoofdredacteur),

Deborah Blekkenhorst, Peter Doorakkers,

Cleo Freriks, Riki Janssen, Stefan Moens

(financieel medewerker), Dennis Vaendel

Telefoon 043 3885390

E-mail observant@maastrichtuniversity.nl

Website www.observantonline.nl

Aan dit nummer werkten mee Wammes

Bos, Katleen Gabriëls, Sally Wyatt *Ontwerp*

en illustraties Simone Golob *Vertalingen*

Maud Bovelander, Susanna MacDaniel

Druk Janssen/Pers Gennep *Advertenties*

Zie alle info onder het kopje 'service'

op onze site.

Ziekenhuizen worden gebombardeerd. Artsen worden aangevallen. Patiënten worden gedood. Dit kan niet. En dit mag niet.

Teken de petitie

WIJ EISEN DE NACHT OP

Laat vrouwen veilig thuiskomen.

wijeisendenachtop.nl

DE MEDEDELINGEN VAN DE UNIVERSITEIT, FACULTEITEN, SERVICECENTRA EN STUDENTEN- ORGANISATIES ZIJN TE VINDEN OP **WWW.OBSERVANTONLINE.NL**

THE ANNOUNCEMENTS OF THE UNIVERSITY, FACULTIES, SERVICE CENTRES AND STUDENT ORGANISATIONS CAN BE FOUND ON **WWW.OBSERVANTONLINE.NL**

Agenda academic ceremonies

Aula Minderbroedersberg 4-6

SCAN THE CODE

Maastricht University

Vacatures

Werken voor de meest internationale universiteit van Nederland? Scan de QR-code voor ons actuele vacature overzicht*.

Voor meer informatie over werken bij de Universiteit Maastricht, ga naar <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/werken-bij-de-um>

*Medewerkers van UM kunnen een volledig overzicht van interne- en externe vacatures vinden door in te loggen op SuccessFactors via Umployee.

www.maastrichtuniversity.nl